

PESTPROTOCOL

Voorwoord

“Elk uiterlijk is mooier dan een pestkop” stond ooit op een poster van Loesje. Het is een uitspraak die je raakt en aan het denken zet. Want waar mensen samenkomen, kunnen er soms irritaties of misverstanden ontstaan. Dat hoort bij het leven en gelukkig lossen we zulke situaties vaak samen op, ook op school.

Toch kan het gebeuren dat een situatie uit de hand loopt, misschien zelfs onbedoeld. Dat kan ervoor zorgen dat iemand zich niet meer fijn of veilig voelt. Ook op onze school kan dat weleens voorkomen.

Op de 1e Openluchtschool hechten we veel waarde aan een veilige en respectvolle leeromgeving. Pesten is een ingrijpende ervaring die niet alleen de betrokken leerlingen, maar ook de hele schoolgemeenschap beïnvloedt. Ons pestprotocol is ontwikkeld om pestgedrag te voorkomen, tijdig te signaleren en effectief aan te pakken. We geloven dat elke leerling recht heeft op een plek waar hij of zij zich veilig en geaccepteerd voelt.

In dit document beschrijven we de aanpak van het pesten op onze school en het verschil tussen plagen of pesten. Tevens is het stappenplan te vinden in dit document en de signalen bij de pester of het gepeste kind.

Wij hopen dat dit protocol bijdraagt aan een veilige en prettige omgeving, zodat kinderen zich goed kunnen ontwikkelen, met plezier naar school gaan, en later met een grote glimlach terugkijken op hun basisschooltijd.

Samen maken we er een fijne plek van!

**ELK UITERLIJK
IS MOOIER DAN
EEN PESTKOP**

Loesje

Loesje 2005
0017 88-000000
www.loesje.nl

Voorwoord

“Elk uiterlijk is mooier dan een pestkop” stond ooit op een poster van Loesje. Het is een uitspraak die je raakt en aan het denken zet. Want waar mensen samenkomen, kunnen er soms irritaties of misverstanden ontstaan. Dat hoort bij het leven en gelukkig lossen we zulke situaties vaak samen op, ook op school.

Toch kan het gebeuren dat een situatie uit de hand loopt, misschien zelfs onbedoeld. Dat kan ervoor zorgen dat iemand zich niet meer fijn of veilig voelt. Ook op onze school kan dat weleens voorkomen.

Op de 1e Openluchtschool hechten we veel waarde aan een veilige en respectvolle leeromgeving. Pesten is een ingrijpende ervaring die niet alleen de betrokken leerlingen, maar ook de hele schoolgemeenschap beïnvloedt. Ons pestprotocol is ontwikkeld om pestgedrag te voorkomen, tijdig te signaleren en effectief aan te pakken. We geloven dat elke leerling recht heeft op een plek waar hij of zij zich veilig en geaccepteerd voelt.

In dit document beschrijven we de aanpak van het pesten op onze school en het verschil tussen plagen of pesten. Tevens is het stappenplan te vinden in dit document en de signalen bij de pester of het gepeste kind.

Wij hopen dat dit protocol bijdraagt aan een veilige en prettige omgeving, zodat kinderen zich goed kunnen ontwikkelen, met plezier naar school gaan, en later met een grote glimlach terugkijken op hun basisschooltijd.

Samen maken we er een fijne plek van!

**ELK UITERLIJK
IS MOOIER DAN
EEN PESTKOP**

Postbus 1048
6821 BA Arnhem
www.loesje.nl

Inhoud	
Voorwoord	3
Inleiding	5
Visie op pesten	6
5 sporen aanpak	9
Monitoring	11
Aanpak van pesten in 7 stappen	12
Fases van consequenties	14
Stroomschema	15
Bijlage 1: stappenplan gesprek met de gepeste leerling	16
Bijlage 2: stappenplan gesprek met de pester en evt. meelopers	18
Bijlage 3: stappenplan voor een gesprek zonder schuldvraag.	20
Bijlage 4: stappenplan gesprek met ouders van pester/meeloper	22

Inleiding

Doel van dit protocol:

- **Veiligheid staat voorop:** Iedere leerling heeft recht op een veilige omgeving tijdens zijn of haar schooltijd. Alleen dan kunnen kinderen zich optimaal ontwikkelen.
- **Duidelijke afspraken:** Met behulp van dit pestprotocol kunnen leerlingen en volwassenen elkaar aanspreken wanneer er ongewenste situaties ontstaan. Samen zorgen we ervoor dat problemen snel en zorgvuldig worden opgelost.
- **Respect en steun:** Door elkaar te respecteren en te steunen, creëren we een fijne sfeer waarin iedere leerling met plezier naar school gaat en zich welkom voelt.

Samen zorgen we ervoor dat onze school een plek blijft waar iedereen zichzelf kan zijn en zich prettig voelt!

Pesten op school: Samen sterk tegen pesten

Helaas komt pesten op iedere school voor, ook bij ons. Het is een probleem dat wij niet uit de weg gaan, maar juist serieus aanpakken. Om dit goed te kunnen doen, hanteren we enkele belangrijke voorwaarden:

- **Iedereen ziet pesten als een probleem:** Dat geldt voor alle betrokkenen – de leerlingen (zowel de gepeste kinderen als de pesters, meelopers, aanmoedigers, buitenstaanders en helpers), de leerkrachten én de ouders/verzorgers. Alleen samen kunnen we het aanpakken.
- **Alertheid en kennis bij leerkrachten:** Onze leerkrachten zijn getraind in het herkennen van pestgedrag en hebben de vaardigheden om dit effectief aan te pakken. Wanneer pesten zich voordoet, nemen zij duidelijk stelling tegen het gedrag en zorgen zij voor een veilige aanpak.
- **Een duidelijke aanpak bij incidenten:** Als pesten ondanks preventieve maatregelen toch voorkomt, hanteren we een directe aanpak. In dat geval volgen we stap voor stap ons pestprotocol om de situatie op een zorgvuldige manier op te lossen.

Visie op pesten

Plagen of pesten?

Plagen is een manier van spelen waarbij iemand grapjes maakt over een ander persoon, vaak om te lachen en plezier te maken. Het is belangrijk dat plagen leuk blijft voor iedereen en dat niemand zich gekwetst of verdrietig voelt. Goede plagerijtjes zijn vriendelijk en zorgen ervoor dat iedereen lacht. Als iemand aangeeft de grap niet leuk te vinden is het belangrijk om te stoppen en sorry te zeggen. Plagen kan leuk zijn, maar het is belangrijk om altijd vriendelijk en respectvol te blijven.

Plagen	Pesten
Gebeurt af en toe	Structureel
Kortdurend	Herhaaldelijk of aanhoudend
Door en naar verschillende personen	Naar één iemand
Beide partijen hebben plezier	Het beïnvloedt de sfeer in de groep
Gelijkwaardig	Ongelijke strijd of machtsverhouding

Gevolgen plagen:

- Op het moment dat het gebeurt, kan het niet leuk zijn maar de pijn gaat snel over.
- De vroegere relaties worden vlug hersteld; ruzie of conflict wordt gauw bijgelegd.
- Men blijft opgenomen in de groep; de groep lijdt er niet onder.

Pesten:

Er zijn verschillende vormen van pesten, namelijk:

- **Fysiek:** schoppen, duwen, knijpen, slaan, aan haren trekken, enzovoort.
- **Verbaal:** schelden, beledigen, dreigen, bijnamen geven of belachelijk maken.
- **Sociaal:** buitensluiten en roddelen.
- **Mentaal:** iemand bedreigen of dingen laten doen. Dit soort pesterijen vindt meestal na schooltijd plaats.
- **Materieel:** het stukmaken, zoek maken en/of opeisen van eigendommen.
- **Digitaal pesten:** dit is een vorm van pesten die via de sociale media “gespeeld” wordt. Het gaat dan om het versturen van verschillende berichten over/naar een persoon via Facebook, Instagram, Twitter, Whatsapp, enz.

Signalen van pesten:

Het herkennen van pestgedrag begint vaak bij het opmerken van veranderingen in het gedrag van een leerling. Deze signalen kunnen wijzen op onderliggende problemen, waaronder pesten. Let daarom goed op de volgende kenmerken:

- Een leerling vertoont veranderingen in gedrag, zoals **stil** of juist **drukker worden**.
- **Onzekere lichaamshouding**, waarbij een kind zichzelf klein maakt.

- **Teruggetrokken gedrag** of het vermijden van contact met anderen.
- **Overcompensatie**, zoals brutaler of agressiever gedrag.
- Lang blijven hangen in de klas.
- Het **afzonderen** of altijd alleen zitten.
- Het **vaak kwijt** zijn van spullen of eigendommen die beschadigd zijn.
- Het vertonen van **sociaal onhandig gedrag** in groepssituaties.
- **Schrikachtig reageren** tijdens het gebruik van een computer, iPad of telefoon.
- Het **vermijden** van apparaten zoals de computer, iPad of telefoon.
- **Zichtbare nervositeit** vlak voor of na het gebruik van deze apparaten.

Door alert te zijn op deze signalen kunnen we mogelijke problemen sneller in kaart brengen en tijdig handelen. Samen zorgen we ervoor dat pesten wordt aangepakt en leerlingen zich veilig voelen.

Signalen bij een kind dat pest:

- Het kind heeft een **opvallend positief zelfbeeld**.
- Het kind heeft **weinig invoelingsvermogen** en is tegendraads.
- Het kind heeft een **vaste groep vrienden**.
- Het kind **roddelt vaak** en zegt lelijke dingen over andere kinderen.
- Het kind is **opvallend agressief**.

Signalen bij een groep waarin gepest wordt:

- Een **ongrijpbare groep** en/of slechte sfeer.
- **Slechte motivatie**.
- **Weinig hulp** aan elkaar.
- Veel onderlinge **concurrentie**.
- Het kind uit de groep vertelt niet meer zo veel over school en gaat met **minder plezier** naar school.
- Het kind loopt met **onvrede** over het spelen op het plein rond.
- Het kind wil **niet meer naar school worden gebracht** of juist wel terwijl het niet bij die leeftijd past.
- Het kind is **bang** geworden om zich bij de groep te voegen.
- Het kind **vertelt** verhalen over grapjes die met klasgenoten uitgehaald zijn.

Voorbeeldgedrag

Het voorbeeld van docenten (en thuis de ouders) is van groot belang. Er zal minder gepest worden in een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar, waar verschillen worden aanvaard en waar ruzies niet met geweld worden opgelost maar uit gesproken. Agressief gedrag van docenten, ouders en de leerlingen wordt dan ook niet geaccepteerd. Docenten nemen duidelijk stelling tegen dergelijke gedragingen. Ook collega's of leerlingen aanspreken met een bijnaam hoort hierbij.

Schoolregels

We werken preventief aan pesten door structureel aandacht te geven aan sociale omgangsnormen en de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen bij ons op school.

In het begin van elk schooljaar worden afspraken gemaakt en omgangsregels opgesteld in de klas, maar we hebben ook schoolregels die voor iedereen gelden. De eerste 5 weken van het schooljaar staan onze schoolregels centraal:

We behandelen alles en iedereen met zorg en respect.

We gaan duurzaam om met spullen, zijn voorzichtig met elkaars bezittingen en gevoelens, en betrekken de buurt actief hierbij.

We helpen elkaar.

Ik deel mijn talenten, durf om hulp te vragen, kom voor ons en mezelf op, werk fijn samen en bied troost indien gewenst.

Iedereen doet mee.

We sluiten niemand buiten, spelen samen, respecteren verschillen, doen mee met de les, en werken op school met iedereen.

Iedereen deelt.

We delen plezier, humor, kennis en gevoelens. Delen is niet verplicht, maar als je deelt met één persoon, deel dan met iedereen.

We hebben aandacht voor elkaar.

Iedereen moet elkaar laten uitpraten, je hebt een goede houding, respectvol omgaan met elkaar en de leerkrachten.

5 sporen aanpak

We onderscheiden bij de 5-sporen aanpak 5 betrokkenen:

- School/leerkracht
- Ouders
- Gepeste
- Pester
- De (zwijgende) middengroep

School/leerkracht:

- **Structuur en methoden:** We werken structureel aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen door middel van mindfulness-oefeningen, themaweken rondom sociaal emotioneel gedrag, groepsoefeningen en de 'Goed Gedaan'-methode, aangevuld met Soemo-kaarten waar nodig.
- **Aanspreekpunt voor pesten:** Onze school heeft twee contactpersonen, juf Suzanne en juf Florentine, die aanspreekpunt zijn voor ouders en kinderen om vertrouwelijke zaken rondom pesten te bespreken.
- **Signaleren en doorverwijzen:** Het schoolteam speelt een actieve rol in het signaleren van pestgedrag. Indien nodig kan de school adviseren over doorverwijzing naar externe instanties die gespecialiseerd zijn in sociale weerbaarheid en competentieontwikkeling.
- **Weerbaarheidstrainingen:** School biedt mogelijkheden aan leerlingen om deel te nemen aan weerbaarheidstrainingen.
- **Vastleggen van incidenten:** Wanneer er sprake is van pestgedrag, wordt dit door de betrokken leerkracht zorgvuldig vastgelegd in ons leerlingvolgsysteem. Dit helpt ons om patronen te herkennen en gepaste acties te ondernemen. Daarnaast zorgt de vastlegging ervoor dat eventuele vervolgstappen inzichtelijk en transparant zijn voor alle betrokken partijen, zoals het schoolteam, ouders en eventuele externe instanties. Ook wordt in deze vastlegging opgenomen welke acties ondernomen zijn en wat de uitkomst hiervan was.

Ouders:

- **Gezamenlijke aanpak:** Ouders en school werken samen aan het signaleren, aanpakken en oplossen van pestproblemen. Ouders onderschrijven het belang van aandacht voor pestproblematiek en melden signalen van pesten bij de leerkracht.
- **Open communicatie:** School informeert betrokken ouders wanneer er in een groep acties worden ondernomen tegen pestgedrag. Daarnaast kunnen ouders uitgenodigd worden voor een gesprek wanneer pestgedrag buiten school zijn weerslag heeft op de schoolse situatie.
- **Ondersteuning thuis:** Ouders worden aangemoedigd om met hun kinderen in gesprek te gaan over pestgedrag en sociale weerbaarheid. Samen met school zoeken we naar oplossingen om pestproblemen op te lossen.

De leerling die pest:

- **Aanspreken op gedrag:** De pester wordt aangesproken op zijn of haar gedrag door teamleden of overblijfskrachten wanneer dit niet strookt met de schoolregels. De leerling wordt bewust gemaakt van de gevolgen van pestgedrag.
- **Herstelgericht:** Als de pester schade heeft toegebracht (materieel of emotioneel), wordt deze betrokken bij het vinden van een oplossing.
- **Coöperatieve houding:** De pester stelt zich coöperatief op in een aanpak om de pestsituatie op te lossen.
- **Sociale competenties vergroten:** We ondersteunen de pester in het vergroten van zijn/haar sociale vaardigheden en werken waar nodig samen met externe instanties om deze ontwikkeling te ondersteunen.
- **Stappenplan 'Stop Pesten':** Bij aanhoudend pestgedrag wordt het stappenplan ingezet om de situatie structureel aan te pakken.

De leerling die gepest wordt:

- **Melding doen:** Het gepeste kind wordt gestimuleerd om pesten te melden bij de leerkracht of een van de twee vertrouwenspersonen (juf Suzanne of juf Florentine, oktober 2024).
- **Samen naar oplossingen zoeken:** We zoeken samen met het kind en de ouders naar passende oplossingen om het pesten te stoppen, waarbij we ons houden aan het stappenplan 'Stop Pesten'.
- **Sociale weerbaarheid vergroten:** We ondersteunen de gepeste leerling in het vergroten van zijn/haar sociale weerbaarheid door bijvoorbeeld het volgen van weerbaarheidstrainingen, gegeven door juf Marjolein, juf Luisa of juf Dorine. Als extra ondersteuning nodig is, kan school ook doorverwijzen naar externe instanties.
- **Contact met ouders:** Ouders worden op de hoogte gebracht van de melding. Er wordt verwezen naar ons pestprotocol.

Groep (de zwijgende middengroep):

- **Aandacht voor groepsregels:** In elke klas wordt aandacht besteed aan groepsregels en afspraken. De leerlingen leren dat zij zich aan deze regels moeten houden en dat het toekijken bij pesten niet aanvaardbaar is.
- **Actieve betrokkenheid stimuleren:** De middengroep wordt aangespoord om pestgedrag te melden bij de leerkracht, zonder het gevoel te hebben dat dit 'klikken' is. Zij leren dat het hun verantwoordelijkheid is om een positieve sfeer in de groep te behouden.
- **Verantwoordelijkheid als groep:** De leerlingen krijgen inzicht dat ze samen verantwoordelijk zijn voor de sfeer in de groep en dat zwijgen bij pesten bijdraagt aan het probleem.

Monitoring

Leerlingen zullen jaarlijks op meerdere manieren worden gevolgd met betrekking tot het gevoel van (sociale) veiligheid bij ons op school. In dit hoofdstuk wordt er beschreven op welke manier dat gebeurt bij ons op school.

Leerkracht

Het eerste aanspreekpunt van een leerling is zijn of haar leerkracht. Op het moment dat er dingen spelen, kan een leerling bij zijn of haar leerkracht aan de bel trekken. Dit zal niet iedere leerling uit zichzelf willen of kunnen doen. Daarom houdt de leerkracht alle leerlingen in de gaten. Tevens voert de leerkracht twee keer per jaar kind-gesprekken om te vragen hoe het gaat in de klas op zowel cognitief gebied als sociaal gebied. Deze gesprekken vinden plaats in oktober/november en januari/februari. De leerkrachten geven het goede voorbeeld en zorgen voor een veilige sfeer in de klas.

Vertrouwenspersoon

Waarom een vertrouwenspersoon? Soms zijn er zaken die je met een onafhankelijk persoon wilt bespreken. Dit kan gaan over een onveilige situatie, zoals pesten, discriminatie, een integriteitskwestie of ongewenst gedrag. Een vertrouwenspersoon biedt dan een onafhankelijk en luisterend oor, geeft advies en verwijst de leerling waar nodig verder. De vertrouwenspersonen van de school zijn juf Suzanne en juf Florentine (december, 2024). De vertrouwenspersonen zijn ook wettelijk verplicht.

De basistaken van een vertrouwenspersoon:

- **Opvang, ondersteuning en verwijzing** van de klager bij het schoolintern oplossen van een probleem/conflict omtrent ongewenst gedrag.
- **Begeleiding** van de klager bij de klachtenprocedures.
- Een **actieve bijdrage leveren** aan een veilig schoolklimaat door voorlichting te geven en preventieve activiteiten te organiseren.
- **Gesprekspartner en beleidsadviseur** van de directie (gevraagd en ongevraagd) op het gebied van sociale veiligheid.

LIB sociale vragenlijsten

Twee keer per jaar vullen de kinderen twee lijsten in wat betreft het sociaal emotioneel functioneren. Deze lijsten zijn anoniem, maar geven wel een duidelijk beeld van de sfeer in de klas en de sociale veiligheid op school. De leerkracht neemt deze uitkomsten door en gaat neemt (indien nodig) stappen.

Aanpak van pesten in 7 stappen

In de meeste gevallen zal de gepeste leerling of klasgenoten van deze leerling zich melden bij de leerkracht, dit kan echter ook de vertrouwenspersoon zijn. De leerkracht is in dit geval verantwoordelijk voor het feit dat het opgestart wordt en zorgt er dus voor dat er altijd hulp wordt geboden aan de gepeste en de pester wordt begeleid. Indien nodig kan dit ook met ouders en/of externe deskundigen. Kan de gepeste leerling zelf of kunnen medeleerlingen deze situatie oplossen? Dan is er geen actie van de leerkracht vereist.

Stap 1:

Op het moment dat de pestsituatie niet wordt opgelost en het pesten voortduurt, hebben alle leerlingen het recht en de plicht het probleem aan de leerkracht of de vertrouwenspersoon voor te leggen. Ook ouders hebben het recht en de plicht pestsituaties aan de leerkracht te melden. Alle medewerkers binnen school hebben de taak pesten te signaleren en als pesten plaatsvindt, informeren zij de leerkracht. Bij online pesten proberen zij de dader te achterhalen. Help het slachtoffer ongewenste contacten te blokkeren en bewijzen te verzamelen. Is er sprake van strafbare feiten dan contact opnemen met bureau Halt (Halt preventief), de wijkagent of de contactpersoon bij de politie inschakelen. Verzamel hiervoor zoveel mogelijk bewijzen zoals:

- Data en (exacte)tijdstippen
- Email- en internetadressen (url)
- Gebruikersnaam, accounts, en nickname(s) van betrokkene(n)
- Bewaar de Whatsapp/Instagram/Snapchat enzovoorts
- Schermafdruck (via print screen of maak een foto)
- Camerabeelden bekijken via de conciërge

Stap 2:

De leerkracht spreekt binnen een week met het slachtoffer met eventueel een steunende medeleerling. Dit gesprek is een 'gesprek zonder schuldvraag'. Dat wil zeggen dat steun geboden wordt en de gebeurtenissen in kaart gebracht worden. De leerkracht doet geen normatieve uitspraken over het gedrag van de slachtoffers en dat van de pester en meelopers.

Het doel van dit gesprek is om steun te bieden aan het slachtoffer. (Zie gesprekspuntlijst in bijlage 1). De leerkracht maakt vanaf nu verslagen over de stappen, afspraken en gebeurtenissen en vermeldt deze in ParnasSys.

Bij anoniem online pesten (als de dader onbekend is) worden de leerlingen aangesproken op omgangsvormen. Ouders worden ook op de hoogte gebracht van wat er speelt en welke acties er worden ondernomen.

Stap 3:

De leerkracht voert binnen een week en na het gesprek met het slachtoffer een gesprek met de pester en eventueel ook een of twee meelopers. Ook zij kunnen melden wat er volgens hen is gebeurd. Ook dit is een 'gesprek zonder schuldvraag' (zie gesprekspuntenlijst in bijlage 2). Dat wil zeggen dat er alleen gesproken wordt over het mogelijk effect van hun gedrag op het slachtoffer. Het doel van dit gesprek is om inlevingsvermogen te vergroten, afspraken te maken over het gedrag in de toekomst en het maken van een vervolgspraak.

Stap 4:

De leerkracht voert binnen een week na de vorige stap een gezamenlijk gesprek met slachtoffer en pester met eventueel een helper en een meeloper. Ook dit is een 'gesprek zonder schuldvraag' (zie gesprekspuntenlijst in bijlage 3). Dat wil zeggen dat er alleen gesproken wordt over het gebeurde zonder oordelen; alleen over hoe het is ervaren door de twee partijen. Er wordt toegewerkt naar afspraken over het gedrag 'van nu af aan' en het maken van een vervolgspraak. Dit gesprek en de gemaakte afspraken worden vastgelegd in ParnasSys.

Stap 5:

De ouders worden binnen een week na het gezamenlijke gesprek op de hoogte gebracht van de problemen door een gesprek op school of via de telefoon. Leerkrachten en ouders proberen in goed overleg samen te werken aan een bevredigende oplossing (zie gesprekspuntenlijst in bijlage 4). Hierbij worden ook de gemaakte afspraken besproken en de gevolgen als een leerling zich daar niet aan houdt. Ook kan er met ouders worden gesproken over extra hulp. Denk hierbij aan een psycholoog, opvoedondersteuning etc.

Stap 6:

De leerkracht volgt het nakomen van de afspraken actief door na twee dagen, na een week en na een maand een vervolgspraak te voeren met het slachtoffer en met de pester (dit kan een gesprek van 2 minuten zijn als het goed loopt). De pester krijgt, als deze zich niet houdt aan de afspraken: nog één kans om het eigen gedrag te verbeteren. De uitkomst wordt ook beschreven in ParnasSys.

Stap 7:

De fases van de consequenties worden ingezet als twee weken na stap 4 nog geen verbetering zichtbaar is.

Fases van consequenties

Fase 1:

Een lichte corrigerende maatregel aangepast aan de leeftijd van de leerling en gerelateerd aan het probleem. Bijvoorbeeld: Een schriftelijke opdracht zoals het schrijven van een opstel over de toedracht en zijn/haar rol in het pestprobleem.

Fase 2:

Een tweede gesprek met de ouder(s), als voorgaande acties niets opleveren. De medewerking van de ouders wordt gevraagd om een einde te maken aan het probleem. Samen met de ouders worden afspraken gemaakt over de handelwijze op school en thuis.

Fase 3:

Heeft fase 2 nog steeds geen actie opgeleverd? Dan wordt er een gesprek aangevraagd met de leerkracht, ouders én de directie en/of IB'er. Bij aanhoudend pestgedrag kan des kundige hulp worden ingeschakeld, mocht dat nog niet zijn gebeurd. Denk hierbij aan Halt-preventief en de jeugdmaatschappelijk werker.

Fase 4:

Schorsing.

Fase 5:

Verwijdering.

Stroomschema

Bijlage 1: stappenplan gesprek met de gepeste leerling

1. Uitspreken dat het fijn is dat de leerling is gekomen naar dit gesprek.
2. Doel van het gesprek vertellen: inventariseren van wat er is gebeurd, de leerling steunen en vertellen wat er nu verder gaat gebeuren.
3. Leerling laten vertellen wat er zoal gebeurt.
4. Als de leerling gaat huilen, vertellen dat dat heel logisch is, omdat het hem/haar raakt.
5. Vertellen dat het moedig is dat hij/zij dit vertelt.
6. Doorvragen op hoe slachtoffer op gedrag heeft gereageerd om te kunnen melden dat diegene ook goede reacties heeft gegeven.
7. Melden dat het nooit de eigen schuld is dat dit gebeurt.
8. Vertellen dat jij een gesprek met de pesters gaat hebben. Dat je hen niet zal beschuldigen, maar rustig gaat vertellen dat dit niet kan. Dat je nu nog niet boos bent, omdat iedereen zich mag vergissen, maar dat het nu wel moet stoppen.
9. Vragen of je mag zeggen dat het slachtoffer zelf heeft gemeld. Dat dat sterk is, omdat je dan opkomt voor jezelf. Dat je met de daders afspraken gaat maken over hun gedrag vanaf nu. Als de gepeste dit niet wilt, respecteer dan deze keuze.

Houding

Medeleven tonen door bijvoorbeeld te zeggen: ik kan me voorstellen dat het heel naar is dat je dit hebt meegemaakt.

Vragen stellen

Luisteren en vragen; hoe en door wie er wordt gepest. Doorvragen naar hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor, tijdens en na het pesten. Complimenten geven voor wat een leerling zelf al heeft gedaan (al is het een klein dingetje). Samen zoeken naar een andere reactie, bijvoorbeeld je niet afzonderen. Sterke kanten van de leerling benadrukken. Nagaan welke oplossing het kind zelf wil.

Informatie geven

- Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die de pester wil.
- Benadrukken dat het gepeste kind geen schuld heeft.
- Het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest (deze voelt zich daar groot door; heeft niets te maken met jou)

Eventueel oefenen

Uitlokken/oefenen: De leerling in laten zien dat je op een andere manier kunt reageren en laten oefenen met ander gedrag.

In de weken na het gesprek

- Belonen (schouderklopje) als de leerling zich assertiever opstelt.
- De gepeste leerling niet 'overbeschermen'. Hiermee plaats je de gepeste leerling juist in een uitzonderingspositie, waardoor het pesten zelfs toe kan nemen.

Bijlage 2: stappenplan gesprek met de pester en evt. meelopers

1. **Zeggen** dat je het fijn vindt dat hij/zij naar dit gesprek is/zijn gekomen.
2. **Vertellen dat jou ter ore is gekomen** dat er dingen gebeuren waarbij X (en eventueel Y en Z) betrokken is, die sommige andere leerlingen niet zo fijn vinden. Dat het doel is om het probleem op te lossen op een manier die alle partijen zien zitten.
3. Dat je graag wil **weten** wat X van de gebeurtenissen vindt.
4. Weet X toevallig al waar je op doelt? Als ze namelijk zelf al iets opbiechten, dan kun je daar ook een compliment over geven. Niet overdrijven, maar wel iets van: 'Nou, mooi dat je zelf toch ook al dacht dat het niet helemaal oké is.' Het kan ook zijn dat X meteen begint te mopperen: 'Ja, A is zeker weer naar jou gekomen met zielige verhalen. Wat een gezeur...' Weet dan wat je kunt zeggen: 'Nou, nee, heel iemand anders heeft dit gezien en is naar mij toegekomen, en toen heb ik met A gepraat' of 'Je vindt dat iemand die zich rot voelt op school zijn/haar mond moet houden? Hoe wordt het dan opgelost?' 'Nou, A kan toch zijn mond tegen ons open doen?' 'Dus, wat jij zegt is: als A zegt wat hij niet leuk vindt, dan stoppen we? Mooi, dat zal ik dan vertellen tegen A. Of, laten we A er dan zo even bij halen, dan kun je dat zelf zeggen.'
5. De gebeurtenissen **vertellen** zoals jij die hebt vernomen.
6. **Vragen** naar X's kant van het verhaal.
7. **Echt luisteren** naar het verhaal van X.
8. Samenvatten van het verhaal van X: dus jij zegt:
9. Ook als X zegt: 'Ja, maar ik was het niet alleen.' **Begripvol reageren**: 'Jij zegt: er waren ook anderen bij, dus waarom zit ik (zitten wij) hier alleen. Dat vind je niet helemaal eerlijk?'
10. **Zeggen**: 'Kijk, ik was er niet bij. Ik weet alleen dat A zich erg onprettig heeft gevoeld. Kun je je daar iets bij voorstellen?' Soms zeggen leerlingen dan: 'Wat een onzin, IK zou dat niet erg vinden, etc. ' Je kunt dan vertellen dat dat mooi is, maar dat het daarover niet gaat: iemand voelt zich rot/alleen/... de een zit anders in elkaar dan de ander.
11. **Zeggen**: 'De geschiedenis kunnen we niet meer veranderen. We kunnen alleen anders doen in de toekomst. Wat zou er volgens jou/jullie anders kunnen gaan zodat A zich meer rot voelt op school?'
12. Ze kunnen dan zaken noemen die de **ander anders moet** doen. Is oké. Dan vragen: 'Wat zou jij of zouden jullie ook anders kunnen doen?'
13. Weten zij niks, dan kom jij met **voorbeelden**.
14. Vraag **welke afspraken** jullie kunnen maken. Maak deze afspraak ook expliciet en zeg ook dat je de afspraak opschrijft. Oké, voortaan (nog beter is als ze hem zelf verwoorden).
15. **Maak een vervolgspraak over 3 dagen**. Zeg dus dat je op ...dag om tijd hem/haar/hen weer wilt spreken om even te evalueren hoe het nu gaat. En je meldt dat je ook bij anderen uit de klas gaat checken hoe het loopt.
16. Bij ingewikkelde situaties kun je ook **uitspelen** hoe het dan in het vervolg gaat. Als je namelijk al eens ander gedrag hebt laten zien, wordt dat gemakkelijker. Kortom: 'Als we nu even net doen alsof A eraan komt, ben ik even A en dan loop ik dus langs '
17. **Bedank** de leerlingen voor hun medewerking en oplossing.

Houding

Gesprek voeren zonder schuldvraag. De leerling kan op dit moment niet anders doen dan dat hij doet. Besef dat je eigen woede nu even terzijde geschoven moet worden om een snelle oplossing mogelijk te maken zonder al te veel gezichtsverlies voor de gepeste leerling. Je doet meer kwaad dan goed door beschuldigend te zijn in de eerste fasen.

Vragen stellen

Praten: zoeken naar de reden van pesten (baas willen zijn, jaloezie, verveling, buitengesloten voelen, gebrek aan weerbaarheid of aan sociale vaardigheden). Laten inzien wat het effect van zijn/haar gedrag is op de gepeste. Vragen naar: 'Hoe lossen we het huidige probleem nu op?' Excuses laten aanbieden mag ook milder: 'Ik kan me voorstellen dat jij mijn gedrag niet leuk vond.' Het gaat erom dat pesten stopt.

Informatie geven

Pesten is verboden in en om school; wij houden ons aan deze regels. Je krijgt hulp als jou dat niet lukt, maar er moet wel snel verbetering zichtbaar zijn. We blijven niet doormodderen.

Eventueel oefenen

Leerling leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen, de "stop-eerst nadenken houding" of een andere manier van gedrag aanleren. Eventueel doorverwijzen voor hulp bij ontwikkelen ander gedrag.

In de weken na het gesprek

Belonen (schouderklopje) als de leerling zich anders/beter opstelt. Contact tussen ouders en school: elkaar informeren en overleggen. Inleven in begrip voor de leerling, wat is de oorzaak van het pesten? We adviseren om te zoeken naar een sport of club, waar de leerling energie kwijt kan en kan oefenen met sociaal gedrag.

Aandachtspunten

Voel je je als leerkracht zelf niet veilig bij zo'n leerling of groepje leerlingen? Voer dit gesprek dan niet alleen. Het is beter om schuin tegenover elkaar te gaan zitten, dan recht tegenover elkaar. Dat is een setting die aantoonbaar meer medewerking oproept. Sommige leerlingen voelen zich snel bedreigd. Het is handig als de leerling(en) met hun gezicht naar de deur toe zitten, en de leerkracht dicht bij de deur.

Bijlage 3: stappenplan voor een gesprek zonder schuldvraag.

Fase 1: Situatie inleiden

1. Contact maken (namen noemen, even aanspreken en uitnodigen);
2. Feiten melden door een IK-boodschap (gedrag, wat heb je gezien, gehoord);
3. Gevoel vragen door een IK-boodschap (gevoel, wat voelde jij erbij);
4. Doel aangeven van bemiddelen: 'Ik wil dat we dit nu met elkaar uitspreken en dat jullie tot een oplossing komen met elkaar die voor iedereen goed voelt.'

Fase 2: Delen

5. Om de beurt deelnemers laten vertellen wat er is gebeurd en daarna checken bij de anderen: herkennen ze dit? Laat ze vertellen hoe zij zich voelden en check of ze zich kunnen voorstellen hoe de ander zich voelde. Als deelnemers er doorheen praten, aangeven dat zij straks mogen, nu is de opdracht luisteren en inlevingsvermogen. Soms loopt een gesprek vast, ga dan in op behoeftes, wat wilde je? En ook hier feiten checken en inlevingsvermogen prikkelen.

Fase 3: Oplossen

6. Brainstormen over mogelijke oplossingen. Wat kan eenieder doen om de situatie positief te veranderen? Welke verandering wil je zien, willen zij zien?
7. Oplossing kiezen met elkaar.
8. Checken: is iedereen het eens met de oplossing?
9. Evalueren van het gesprek en complimenten maken.

Fase 4: Oefenen (doe deze stap enkel wanneer dat nodig is en/of goed voelt)

10. Oefenen met de oplossing en laten ervaren van het gewenste gedrag.
11. Hiermee zorg je voor een positieve afsluiting, met een gedragselement door bijvoorbeeld een rollenspel uit te spelen.

Fase 5: Afspraken, evalueren en bijsturen

12. Maak samen afspraken en schrijf deze op.
13. Iedereen zet een handtekening onder de gemaakte afspraken en laat hiermee zien dat ze het er mee eens zijn en dat ze er dus ook op aangesproken kunnen worden.
14. Het format wordt door de begeleider ingevuld en geregistreerd in Magister bij de betrokken leerlingen.

Bijlage 4: stappenplan gesprek met ouders van pester/meeloper

1. De leerkracht belt de ouders op met als doel het maken van een afspraak.
2. 'Goedemiddag, u spreekt met , leerkracht van...Ik zou graag met u een afspraak maken, er spelen namelijk wat problemen op school en we willen graag met u kijken hoe we die samen kunnen oplossen.'
3. Bij het gesprek op school: 'Eerst koffie /thee. En, fijn dat u bent gekomen ...
4. Vertel dat er een probleem is en dat dat alleen kan worden opgelost door samen, ouders en school, hieraan te werken.
5. Vertel wat er is gebeurd.
6. Laat ouders stoom afblazen. Zij schrikken en gaan misschien zelf ineens in de aanval daardoor. Ga niet meteen welles/nietes, maar benoem wat er gebeurt: U schrikt van dit nieuws.....U kunt zich niet voorstellen dat X zoiets doet Veel ouders schrikken. Zij hebben hun kinderen niet met dit gedrag opgevoed. Klopt dat? Loopt de emotie later weer op, dan weer met dit soort opmerkingen er rust inbrengen.
7. Als ouders door het stoom afblazen weer wat rustiger zijn geworden, kun je nogmaals vertellen wat er is geconstateerd. En vertellen wat de school tot nu toe heeft gedaan.
8. Zeg dat je in kaart wilt brengen hoe het thuis en op school gaat om tot ideeën voor oplossingen te komen.
9. Vragen over en weer over wat opvalt aan de leerling op school en thuis. Kijken wat eventueel zal helpen. Ouders die met kind praten. Misschien iemand die hij in de familie of vriendenkring bewondert met hem laten praten. Welke professionele hulp is eventueel nodig?
10. Vertel ook wat er uiteindelijk nog kan gebeuren, als het niet verbetert.
11. Maak concrete afspraken met de ouders en leg die vast in ParnasSys.